

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Kedden September' 9-dik napján, 1817-dik esztendőben.

Nagy Britannia.

Owen nevü Anglus még ezen esztendőnek elején egy plánumot botsátott a' közönség' eleibe, sőt a' parlamentum' alsó házának is bemutatta. A' plánum' célja az, hogy miképpen lehetne a' szegénység' állapotját az egész országban jobb lábra állítani 's eszserént a' közönséges inségen segíteni. Legelső és fundamentomos feltétele az, hogy az elszegényedett heverő embereknek munkát kell adni, de oly intézet szerént, melly a' célra vezérelje az iparkodást. Ezt úgy lehetne elérni, azt mondja *Owen*, ha az egész országban minden vidékek' lakosai megegyeznének abban, hogy a' szegényeket mindenütt össze gyűjtsék 's különös közönségeket formáljanak belőlök. Ezen új közönségeknek legalább 500, legfeljebb 1500 átaljában 1000 személyekből lehetne állani. Lakhelyül 's gazdaságfolytatásra kellene vásárolni mindenütt a' hol egy ilyen közönséget felállítani akarnának, egy oly darab földet, a' melyből minden személyre egy hold (az az, valami 1125 Bétsi □) jutna. Ezen darab földnek valamely alkalmas részében kellene építeni egy négy szegletű nagy házat, a' hol a' közönség egygyütt lakhatna. Az épület' egyik oldalában lehetne a' nagyobb gyermegek' halószobája, egy hétégek' szobája, 's egy szoba az idegenek' számára. Az udvaron is kellene taláztatni három épületnek, tudni illik először egy kony-

hának 's egy főzelékes kamarának az egész gyülekezelt' számára; *másodszor* egy apróbb gyermekoskolának 's egy templomnak; *harmadszor* egy más oskolának a' nagyobb gyermekek' számára, továbbá egy biztossági szálának, egy könyvesháznak, 's végre egy közönséges öszszegyülekezésre való háznak; a' meg-lett emberek' számára. — A' négy szegletű nagy épületben lehetnének sétálásra 's jádzásra való helyek is: az épületen kívül pedig a' kertek, a' egy fábrakaház, mosoházak, fejerítő pászitok, 's több effélék, mind ezek között jó utak; ismet távolabb de mind tsak az ezen közönség' számára vásároltatott földnek határain belől, szántó földek, kaszálló rétek 's legelők, majjorok, malmok, serföző házak 's a' többi. A' költséget egy ilyen intézetnek egész felállítására a' földnek felvásárlásával egygyütt, egy-egy személyre 80 font Sterlingre, valami 880 pengő forintra, teszi *Owen*. A' summának öszszeszerzésire is projektál némely módokat, egyebek között a' sok haszón nélküli heverő tőkepenzeket, mellyeknek most, a' kereskedés' tsatornáinak megdugulássok miatt különben sem lehet hasznokat venni; így pedig ezek a' szegények, a' kik ekképpen boldog állapotra fognának helyheztetődni, jó szívvel fizethetnének a' reájok fordított tőkepénzért 4 f. St. per Cent interest. —

Ugy látszik, hogy sokak méltónak tartották *Owennek* ezen plánumát arra, hogy illendő megfontolás alá vegyék.

Londonban a város kortszája szalájában, két rendheli tanátskozást tartottak felte, számos polgárok. Első gyűléseket tartották Augustus' 14-dikén. Némelyek helybe hagyták az Owen planumát, mások ellenzették. Hunt is ott volt, ő úgy ítélte, hogy semmi által nem lehet a szegénységen jobban segíteni, mint az adóknak lejjebb szállításán. *Waitman* azt jóvalletta, hogy leg jobb fog lenni, kérni az Országlovszéket, hogy a 'Státus' költségeit kevesítse. Végre össze vesztén félbe szakasztották a tanátskozást, oly határozással, hogy 8 napmúlva ismét össze gyűljenek ugyan ezen tárgy felett való tanátskozáásra. Ehezképpost Augustus' 21-dikén új gyűlést tartottak. Már most nem azt kívánta *Owen*, hogy meghatározzák a' plánumát, hanem csak annyit kívánt, hogy egy biztosságot rendeljenek, a' melly néhány hónapok alatt a' jóvállásnak minden ágazatait jól megvizsgálván, vélekedéseit, majd a' jövő tavaszon, terjeszse egy közönséges gyűlés' eleibe. De ezt se' nyerhette meg; nagyon ellene szegezték sokan magokat, kivált oly emberek, kik a' Parlamentumnak a' Ministerekkel ellenkező részével tartanak, milyenek p. o. a' mindjárt nevezett *Waitman*, 's *Torrens* és *Cartwright* nevű Májorok. *Waitman* a' következő feltételnek meghatározását jóvalletta: — „Az *Owen* úr' plánuma nem olyan, hogy végre lehessen hajtani, nem is olyan, hogy a' jelen lévő inséget az által elhárítani lehessen; a' mostani inségek az adónak szüntelen és mérték nélkül való nevedéséből veszik származásukat: melyre nézve a' Törvényhozó és Végrehajtó Hatalmak' kötelessége az adóknak nemeit a' lehetőségig leszállítani 's oly változtatásokat tenni, mellyek csak egyedül alkalmasok arra, hogy a' nemzetnek régi boldogságát vissza adhassák. — Végeztetre voksolásra került a' dolog,

és ez a' *Waitman*' feltétele állítottatott meg.

* * *

Angliában II-dik Károly Királynak egy törvénye által megittatott a' népnek, hogy 20 személyeknél számosabb gyűlés a' Királyhoz és Parlamentumhoz kéréle-veleket készithessen, külömben, hanem ha arra a' népnek három Birák, Londonban pedig a' Lord-Májor, a' Senátorok, 's a' város' kisebb Tanátsa engedelmet 's hatalmat adnak. Ezen környülállásra nézve az úgy nevezett *Hampton-klub* Augustus' 25-dikén gyűlést tartván asflett tanátskoztak, hogy mitsoda orvoslást tehetnének a' dolgon, az az, hogy mitsoda újat módot találhatnának arra, hogy a' II-dik Károly' törvényét meg ne szegjék, azonban kérélevelektis intézhessenek a' Királyhoz 's a' Parlamentom' két házaihoz. Májor *Cartwright* úgy okoskodott, hogy ezer kérélevek, ha mindeniket húsz-húsz ember aláírja, éppen annyit fognak érní, mint ha egynek, 20000 írná-alá a' nevit. Tehát jóvalletta *Cartwright*, hogy a' nép folytassa tovább is, 20 személyekből álló gyűlésekben, sürgetni azon kívánságát, a' melly nélkül lehetetlen, hogy szabadságát lassanlassan, 's végeztetre egészen, el ne veszesse, tudnillik, hogy a' nemzeti képviselet' állapotjának megváltoztatását megnyerje. — A' Ministeri Kurír heves kifejezésekkel adta-ki *Cartwright* Májornak ezen jóvállását.

Angliában a' törvények megengedik a' Magistratuális tisztekek azt, hogy a' magok kerületében lévő fogházakba be menvén a' foglyokat meglátogassák, 's tőlők kedvszerént tudakozódjanak. Most olyan parantsolatot adott Minister *Sidmouth* a' tömléztartóknak, hogy azokhoz a' foglyokhoz, a' kik Felsőgbántásért záratattak-be, senkit be ne kótsássanak. Nem rég' történt a' *Berkshirei* kerületben, hogy a' Magistratus összsze-gyülekezvén, a' foglyoknak *Reading*

nevű fő gondviselőjét maga eleibe hívat-
ta, 's ily kérdést terjesztett eleibe: Me-
lyiket választja az úr; azt-é, hogy a' tör-
vényeknek, vagy pedig, hogy a' Minis-
ternek engedelmeskedik? — *Reading* az
elsőt választotta.

* * *

Londonban az énekes játékok' thea-
tromára, az ott meghatározotlva lévő
rendtartások szèrént csak tzipókös lábbal
szabad bemenni. Nem régen történt,
hogy egy maga fejű ember, jó forma
botjába helyheztelvén bizodalmit, meg-
indúl, hogy majd be-megy' ő tizmás lá-
bakkal is. Eleinte vette is néminémü hasz-
nát a' botjának; a' kik eleibe állottak,
fére taszigálta, 's be-ment: de végre csak-
ugyan kivitték a' strázsák. Hanem neve-
zetes ugyan ezen emberről az, hogy tíz
napokkal ezen történet előtt ugyan ezen
theatromnak ajtaja előtt megjelenvén, 's
hónya alatt egy 4 fontos tzipót tartván,
lármás predikáziót intézett a' theatromba
menő közönséghez az eleségnek nagy drá-
gaságáért. Már ennekölte gyakorta tsi-
nálta az a' tréfát is, hogy Skotziai úgy
nevezett Hegyi-lakosok' öltözetében men-
te a' thetromra. Mikor most utoljára
tiszmánan beakarván menni, vissza
tassították, tizmáit hirteleniben lehuz-
ván, úgy iparkodott barisnyáson bemenni,
melly környülállás arra a' gondolatra adott
alkalmatosságot, hogy talám az ember-
nek a' *Capitoliumban* lehet valami fo-
gyatkozása: tehát elvitették, hogy egy ke-
vés vizsgálás alá lehessen az ember' ügyit
venni, ne hogy valami méltatlanság vagy
igasságtalanság érje valahol. Ő pedig ek-
képpen szollott a' körülállókhoz: — „Ura-
im! én szabadon születtem; nintsen a'
mi Constitúciónknak egy olyan tizkelye
is, melly az embernek eleibe írná, hogy
mitsoda ruhát viseljen. Nem a' bírák,
hanem az Orvosok ítéltetik azt meg, hogy
véttem-é én valamit magam ellen az által,
hogy tizmátlan lábakkal a' theatrumra

mentem.“ — Igen, így szollott a' politziai
tiszt, de uraságotat nem azért tartóztat-
tak-le, hogy ilyen vagy amolyan öltözet-
ben jár, hanem csak a' *Vagabunduso-
kat* illető törvénynek ereje szerént. —
Már ennek hallására, ha addig fél eszű
nem lett volna is, megalondult volna a'
szegény ember: így kiáltván-fel: — „Én,
Vagabundus! én, *Gentleman* lé-
temre *Vagabundus*“ — ezzel elé rántott
a' zsebéből egy czimert, melly egy négy
mezőkre osztatott paizsból állott — 's így
kiáltott-fel: Ki az Urak közzül, a' ki ily cz-
immerrel ditsekedhetik! — Végezetre a'
lett a' disputálás vége, hogy a' politziai
tiszt bizonyossá tette a' *Gentlemánt*, hogy
azonnal el fogják botosítani, mihelyest
valamelly Orvos Doktor azt a' bizonyosá-
got teszi-felölle, hogy nem bolond.

Lord *Amherst*, az a' sokszor emle-
getett Chinai rendkívül való Anglus Kö-
vet, a' ki onnét audientzianyerés nélkül
lért vissza, 's útjában hajótörést is szen-
vedett, *Londonba* már megérkezett.
Szent Iona szigetén meglátogatta *Na-
poleont*, *Las Cases* még a' jó remén-
ség' fokán tartózkodik; elébb levelet vár
Európából, 's még ezután indul ide visz-
sza.

P r u s s z i a.

Breszlau' levelekből, mellyek on-
nét Augustus' 27-dikén indultak, ezeket
közlük a' Berlii újságok: —

„Itt, *Breszlauban*, az Augustus' 23-
dikán az úgy nevezett *Landwehr* se-
regnek a' hit' letételére lett előszollittatá-
sakor 's valami tsendességhaborító embe-
rek' elfogattatásának alkalmatosságával
történt lármák, mint a' hivatali tudósítá-
sok bizonyítják, az elővétetett hathatós és
jól elintézett eszközök által, 's a' sokkal
nagyobb számú jó gondolkodású polgá-
roknak segítségével, még az nap' egész-
sen eltsendesítették. Ezen lármában csak
a' lakosoknak sepreje, az úgy nevezethető
por sereg, részesedett, kik közzül néhá-

**)

nyan meg is sebesedtek; egy szabólegény pedig megöletett. A' tsendességnek helyreállása után 25-dikben az esküvés is szerentsésen véghez ment. —

A' láрма napján, Aug. 23-dikán reggel ilyen Hirdetést tétetett a' Kormány-szék közönségessé: —“

„Azon támadási történetekre nézve, melyek itt ma reggel elő fordulának, következőkről tudósíttatik a' közönség: — 1)ször. Minden házi gazda köteleztetik bezárva tartani házának ajtajit, 's vigyázni, hogy a' házából, kénszerítő szükség nélkül senki ki ne mennyen; az ablakok betéve tartassanak. — 2)ször. Az atyák anyák, tanítók, uraságok, és mesteremberek vigyázzanak, hogy a' hozzájoktartozók othon maradjanak. — 3)ször. Minden bor, pálinka, és serkorts-mák, 's bóltok, ezennel zárattassanak-be; részegítő italt árulni senkinek meg nem engedtetik. — 4)ször. Az utzákon és közönséges piatzokon három embernek meg állani és együtt beszélgetni, sőt egyenként álladozni sem szabad. Azok, a' kik ellenkezőképpen tselekesznek, segyver által kergettetnek szélyel, minden életre vagy halálra való tekintet nélkül. — 5)ször. A' nagyobb özsztsoportozások, ágyuk által kergettetnek szélyel legkissebb kedvezés nélkül. A' katonaság egész hatalmával fog élni ezen munkában. Ehez alkalmaztassa magát minden ember, 's ha ellenkezőképpen tselekszik, annak következeit magának tulajdonítsa. Költ*Breszlauban* Aug. 23-dikán 1817-ben. —“

„A' *Prusszus Kormányozószék*.

Mi módon történhetett ez a' láрма, melynek, minthogy ily kemény hirdetés-re adott okot, elég tüzesnek kellett lenni, még valamely különös okát nem írják. A' *Breszlai* újság ennyi emlékezetet tett felölle Aug. 27-dikén tsak közönségesen: —“

„Az első felkelő seregbe tartozó ide való *Landwehr*nek egy része, úgy mond,

valamely hibás vélekedésből a' hitnek letételére határozottatott idő-pontot elmelőzte vala 's ez által arra szolgáltatott alkalmatosságot, hogy miatta a' többeknek felesküvése is, kik különben arra készek lettek volna, elhalaszódott. Ezen idő alatt azon iparkodtak az elsőbkek, hogy azokat is eltsábitassák 's reá vehessék az esküvésnek megtagadására, a' kik ennek előtte arra készek lettek volna. Másodsor is meghatározatván a' felesküvése való idő, ekkor a' meghívattattnak kevés része ugyan elő állott, 's a' hitet letette, de a' többek, már fellázasztatra lévén, ekkor sem engedelmeskedtek, sőt azok közzül, a' kik már felesküdték vala, sokakkal rútol bántak. A' törvénynek, a' közönséges tsendességnek, rendnek, 's a' jólgondolkozók' bátorságának fenntartása kívánta tehát, hogy néhányok azok közzül, kik a' magok' rosza való hajlandóságokat másoknak felingerlése által már kinyilatkoztatlák vala, hamarsággal elálltassanak lábelöl, hogy még többeket is meg ne' vesztegethessenek. Ezen környülállást Augustus' 23-dikán jó reggel néhány száz ros emberek arra használták, hogy különbözőkülömbféle erőszakoskodásokat követtek-el; a' mely láрма ugyan a' katonai, polgári, 's városi Előljáróknak özsze tsatolt 's hathatós iparkodása által nem soká meggátoltatott; de tsakugyan még is volt a' lármázóknak annyi idejek, hogy némely közönséges épületekben és épületek ellen zabolátlankodhassanak. A' lármázók közzül már sokak által adattak a' fő igazgatószéknek a' megvizgáltatásra 's megbüntetésre. Legtöbbet tett a' tsendességnek helyreálltatására a' polgárság' jó gondolkodású részének 's a' Magistratusnak az az álhatatossága, mely szerint meghatározással kihirdették, hogy mind azokat tüstént kivetik a' magok kebeléből, kik a' *Landwehr-sereg'* eleibe szabattott törvényeknek tsak legkissebben is nem engedelmeskednek.

(Majd a' megvizsgálásból fog kijöni, hogy mi lehetett az oka, hogy egy része ezen *Landwehr* seregnek nem akart elő állani a' felesküvésre).

Frantzia Ország.

Azok a' Párisi újságírók, Combe's Dunoyer, 's a' nyomtatójok Renaudiere, kiknek megítéltetéséről a' múlt pénteki újságunkban emlékeztünk, apelláltak. Az ellenek kimondatott ítéletre való indító okok' előadásának főbb része így következik: —“

„Mivelhogy a' Censornak kiadóji az ő harmadik tsumójokban, a' jelenlévő Országlásnak módjában való oly változásokra 's igazításokra való meghívásokat adtak ki, mellyek republikai formákhoz közelítenek, 's oly czélzással, hogy a' dolgot végrehajthassák, igasságtalan 's a' nemzet nagy részére nézve ártalmas eszközöket jovallanak, 's a' nemzetnek ugyan ezen részét költött vagy igaz, de tsupán személyt illető tselekedeteknek felhordása, 's annak, mint ha nem személyt hanem közönséget illetnének oly módon való előadása 's megmérgeztetése által, gyűlölséggé tenni iparkodnak, 's ez által másokat nem egyencsen ugyan, de szembetünöleg, a' Constitútzio eránt való engedetlenségre ingerlenek; mivelhogy éppen ezen tsumójokban a' *Szent Ilonai Kéz-írást* is kiadták, a' melly még ekkor Frantzia országban törvényesen nem vala esmeretes, 's a' melly Kéz-írásban *Bonaparte*, vagy az, a' ki abban, *Bonaparte* helyett beszéll, magát valamely nagy valóságnak adja ki, minden plánumait magasztalja, politikájának melységét ditséri, megverettetéseit szépíti, a' Király' első visszatérésekor az annak visszaállítatását, plánumainak böltssességét, 's a' békességet, mellyet szerzett, ditsérni láttatik, de mindjárt azután afféléket erősít: hogy Frantziaország nem részesült ezen békességben; hogy Frantziaországnak a' maga Országlószerékéhez, és en-

nek amához, semmi bizodalma nintsen; hogy ezek egymást költsönösen elárulják; hogy a' Király annyira megalatsnyittatni engedi magát, hogy egy pártosságnak fejévé lett; hogy azoknak az embereknek, kik a' kormány mellett ülnek sem kezek sem fejek nintsen; 's a' melly Kéz-írásban végezetre úgy íródik - le *Bonaparte*, mint a' ki mind ezeknek szemlélésére a' maga visszatérését elintézi, vissza érkezik, magát a' Frantzia nép' választott emberének lenni mondja, 's a' ki végezetre minden felől nyomattatván, utoljára futása közben a' Fiát, a' maga jó akaróinak, az ő reménységek' táplálására ily kifejezésekkel ajánlja: *Az 1814-dik esztendőben ötét a' thronusra helyhezetni lehetetlen vala, hanem 1815-ben ezt tselekedni meg lehetett* — 's végezetre mind ezek után egy 's más megbántásokra és minden féle szerentsétlenségeknek jövendölésére folad; — mivelhogy ezen írásnak megezőfólasa, mellyel azt a' *Censor* írói kiadták, nem elégséges 's nem is annak veszedelmesebb tzikkelyei ellen van intéztetve; mivelhogy ezen írók azon előadásokban, melynek ez a' címe: *Az 1815-dik esztendőbeli firántzplánum*, ily kérdést téve fel: Valyon a' fegyveres seregek a' mi bátorságunkra nézve, 's az azokra kívántató költségek, nem szükségtelenek-e? 's ez által a' Képviselők' első köteletségének, a' szövetséges seregek' számára ígértetett adónak megszüntetését erősítik lenni, a' némelyeknek adatott penziókat gyalázzák, külömbkülömb részszerént állandó részszerént nem sokáig tartó eszközöket, mellyeknek elővéttelését a' Király a' közönséges bátorságra nézve rendelni szükségesnek találta, *despotaságnak* neveznek, 's végezetre ekképpen rekesztik be szavaikat: *Az Országlószeréknek minden veszedelmek ellen, mellyektől félhet, egy eszköze van, a' melly ez, hogy minket elkötelezzen* (interessáljon) arra, hogy ötét vé-

delmezzük; hogy véllünk jámborabban bánjon mint az ellenség, hogy töllünk egy ilyen szük esztendőben 1100 milliókból álló adót ne vegyen, hogy nekünk ezért megszorító törvényeket és Provotalis törvénytörvényeket ne adjon, a' mi erszényünkben, olyan embereknek, a' kiket mi általában nem ismérünk, 93 milliókból álló penziót ne rendeljen, hogy 25 millió embereket néhány ezer mesterkedőnek vagyonszivárgása ellen védelmezzem, 's ez által, amaz 25 millió embereknek hajlandóságát és segedelmét, magának nyerje-meg — a' melly szókkal azt akarják mondani ezen irók, hogy a' Király (mert az Országlószeiken itt a' Királynál egyebet nem érthetünk) despota módon uralkodik, hogy a' maga népének elnyomója, hogy ennek segedelmét nem érdemli, 's szeretetét nem bírja —

„ Megfontolván, hogy Comte és Dunoyer urak ezen írásaik által a' népet az Usurpator' siának bététtetésére sürgették, megbántásaik 's rágalmazásaik által a' Királynak tartozó tiszteletet gyengítették, a' népet a' Király 's Constitúció eránt való engedetlenségre ingerlették, és hogy az ő nyomtatójok Renaudiere, a' nyomtatványokból több darabokat az iróknak a' meghatározva lévő idő előtt kiadott, 's a' könyv ekképpen köz kézre került, 's eszserént ő a' törvényt megrontotta — ezen okokra nézve mind hárman bünösöknek lenni találtnak, 's aszserént büntettetnek, mint — (mint már a' közelébb költ M. Kurirban kiadtuk).

Északi Amerika.

Jelesebb imposturát nem tett mostanság az újságirók ellea senki, mint egy Smith nevű ember a' ki Posey név alatt magát a' Mac-Gregor' Adjutánsának adván-ki, 's mint Oberster Baltimoreban egy kávéházban azt hirtette-el, hogy Mac-Gregor Amélia szigetét a' Napkeleti Floridai partok mellett elfoglalta volna. Mennyit nem irtak, mennyit nem okoskodtak ezen dologról azóla az Amériikai 's Európai minden újságok! — 's mi leve minden okoskodásoknak a' vége, egy pár szóval tsak az, hogy a' Ney-Yorki és Baltimorei újságok az egész Amélia' elfoglaltásának historiáját tsupa költeménynek lenni hirdetik most. Hát azok a' proklamátziók mik lehetnek, a' mellyekről a' hirtetett, hogy azokat Mac-Gregor a' maga katonáihoz 's az Améliai néphez intézte? Ezek is tsakugyan mind költemények-é? Már így ezek se' lehetnek egyebek költeménynél.

J e l e n t é s.

Alólirt tisztelettel jelentem a' tudományos Magyar Közönségnek, hogy én Abaujvármegyében helyheztetett Nemes Kassa városában mindenféle Magyar és Német könyvekkel való kereskedést állítottam-fel, a' hol mind ezeket legillendőbb árron lehet találni. A' nagyobb városok' alkalmatosságával a' népesebb városokban is meg fogok jelenni. Köz hasznú iparkodásom' előmozdítását ajánlom a' tisztelt közönségnek. Azoknak is ajánlom kész szolgálatomat, a' kik ezen vidéken könyveket distraháltatni kívánnak.

Vajda Pál,
Kassán Könyvkötő és Áros.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
Sept. 5-ik napján 311 $\frac{1}{4}$ — 6-dikán 311 — forintot.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Rumáról T. Szerem Vármegyében Augustus' 18-dik és 19-dik napjairól. Tsak igen kevés ideig örülhetek az ide való lakosok gazdag terméssel meg áldatott mezejiknek gyümölcös kertjeiknek, és szöllejeknek. Augustus' 18-dik napja, minden örömöknek végét szakasztotta. Ugyan is délyesti 6 óraker délről olly sűrűen öszve nyomultak Ruma felett a' fellegek, hogy a' napnak sugarai rajtok keresztül nem ronthatván éjféli selétség borította el az Eget. Az utalon olly szörnyű port vert a' szél, hogy tsak két három lépésnyire sem esmerhetete meg az ember ki áll mellette? Lassan kezdett az esső eleinte hullani; de majd tsak hamar rémítő szélvész kerekedik. Erre az esső is neki ered, és olly nagy jegek hullanak, mint egy galambtojás. Valami tsak a' szabad ég alatt volt, mindent potsékká tett a' zivatar. A' fákról a' rajtok lévő gyümölcsöket 's leveleket mind le verte, a' konyhára való veteményeket, és a' kukorizát öszve törte, igen sok fákot tövestől ki szaggatott, a' házaknak tetejét le tépte, a' kőfalakat meg rongálta, a' Palotáknak kerítését ledöntögette, és még a' R. Catholicusok Templomának tetejét is le vetette, 's ablakait be tördelte. Még itt sem lett vége a' veszedelemnek. Szinte fél órányi távolságra Ruma városától, egy 18 ölnyi hosszúságú Urasági Kukorizatarató házat egészen felforgatott. Más hasonló 10 ölnyi hosszúságú épületet szinte le döntött. Ezen utolsóban pedig éppen emberek voltak, kik részszerént ott isépeltek, részszerént a' veszedelem elől húzták oda magokat. Két férjfit, és két aszszonyt, kik között egyik éppen várandós volt, ezenkívül egy 12 esztendőös leányt agyon ütött; a' kidült

épületet. Egy embernek el törte a' gerenda a' derekát, más 4-et pedig, kik ki szaladtak, a' jégesső úgy öszve vert, hogy feküsznek belé. Más nap nagy nehezen huzkodták ki a' düledékek között az említett szerentsétleneknek holt testeiket, 's ugyan az nap el is temették azokat. — Két Görög Ifjak egy kazal széna mellé huzván magokat, a' mint a' szél a' kazalt fel fordította, ők alá kerültek, és a' széna terhe 's a' léleket-nélkül-létel annyira el kinzották őket, hogy mikor elő húzattak még életben voltak ugyan; de más nap tsakugyan meg holtak. — Egy Rumai lakos éppen szénát vitt szekéren haza, a' szél szekerét fel fordította, és kezét lábát a' reá esett tereh öszve zúzta. Egy másik Göröghiten lévő ember pedig kinn dolgozott feleségestől együtt a' mezőn, zabot kötöztek kévékbe, maga a' férjfiú bár fél holtra verte is a' jég, de tsak haza ment, hanem a' felesége mái napig is oda van. Talán a' szél ragadta-el.

Posonbol September 5-dikéről hasonló szomorú tudósítást irnak. Közél Posonhoz van egy völgy, mellyet egy ott lévő tsudatévő Mária képeről *Mária Völgyének* neveznek. Itt éppen végezni akarták a' Toronynak bádogozását a' Bádogozók, mikor *September*' 1-ső napján lobbot vet a' Torony. A' tüzes darabok a' Templomnak tetejére hullván, ez is hirtelen lángba borúlt. Most már szörnyű lévén a' tűznek ereje, tovább is elhatott a' szerentsétlenség. A' Templomnak többszedságában lévő Parohhián kívül 3 Házok, és a' mi azok körül volt mind hamuvá lettek. A' Templomban a' kar, orgona és székek mind semmivé tétettek. Tsak a' Tsudatévő képet mentették ki a' veszedelemből. Hogy melly nagy volt az égés, meg lehet abból itélni, hogy a'

Toronyban lévő kisebb harangok mind le olvadtak, a' legnagyobbik pedig leszakadt és útjában a' bolthajtást átlatrontotta. A' gyuladás kezdetében pedig egy Zsidót meg fogtak a' Templomban.

Pesten Aug. 27-dikén délutáni 3 óratájban hirtelen tűz támadott a' Therezia' város Akátz nevű uttajának éppen a' végén. Ugy hallani, hogy valamely könyhában nem vigyáztak eléggé a' tüzre, és innen következett a' szerentsétlenség. A' láng hirtelen belé kapott a' ház fedelébe, és minthogy közel igen sok fát ért, tsak hamar az egész házot el borította. Olly igen erőt vett majd nem sokára az égés, hogy a' szél a' Kertész utzába is által szórta a' tüzet. A' Iármára Palatinus, és Országunk' Commendánsa Ferdinánd ő Cs. K. Herczegségek, hirtelen ott termettek a' szerentsétlenségack helyén, és jelenléteikkel buzdították a' segítőköt. De mind e' mellett is 11 házok hamuvá lettek; mivel messzetske esvén hamarjában nem lehetett oltalmokra lenni, ezenkívül könnyű szerrel is voltak építve. Annál inkább sajnálkozni lehet a' kárvallottakon; minthogy többnyire szegényebb sorsuak, és vagyonkáikat tulajdon szorgalmatosságok által gyűjtögették össze.

* * *

T. Nyitra Vármegyében helyezettett Gandell Helységéből. — Sokan nem halnak meg úgy mint az ide való Plebános Tiszt. *Krausz János* úr. Tudniillik Testamentómában minden adósainak, kik pedig nem kevés számmal voltak, el engedte adósságaikat. Még ez nem volt elég, hanem még arról is meg emlékezett, hogy ha halála után valakinek igasságos keresete volna rajta, azt is meg maradtott hagyományából fizetnék ki. Meg engedett végre mind azoknak, kik halálakor valamit tőle elidegenítettek. Egnéhány ezerre menő vagyonákol különösen a' szegény ügyefogyottokat kívánta boldogítani. Ne mondja azt senki, hogy

a' máj Világból ki holt volna a' Virtus szeretete.

E r d é l y.

Császár és Császárné ő Felségeknak Besztertzére való érkezése' alkalmatossá-gával, melly egy valóságos fényes innépi nap vala, különös megemlést érdemelnek egyebek között az azon estvéli szép világosítások, 's ezek között is a' Piaristák' Szerzete' Collegiumáé, melynek nagysága egyezett a' Templom' ajtajával, a' mellyben állott: a' felső részén látszott az ő trónusában Jupiter, és Juno, a' Nap, Hold, és Tsillagok felett ezen felirással:

*Plaudite! laetitiae sunt haec spectacula rarae,
En medium vestri cum Jove Juno tenet.*

A' nap alatt:

Austriadam sol occidet unquam.

A' hold alatt:

Lunaque cum juncto sidere testis erit.

A' közepét ékesítette a' Császári Sas, melly a' nyakán ezen verseket tartotta:

Alta petunt aquilae, penetrant et ad aethera Divum,

Non sunt Augustae fulcra caduca Domus.

A' Sasnak közepén ezen esztendőt ki-tévő irás volt:

FrancIsCo, et CaroLinæ CaesaribVs hoC pIae LoCant MVsae bIstrICenses.

A' Collégium részéről volt egy a' fől-hőkben lebegő fekete sas, a' melly a' szá-jában egy veres pántlikán ezen irást tartotta: „Caesar ave“; alatta pedig volt az Erdélyi Nagy Fejedelemségnek Czimere két békességet jelentő zöld ágak között ezen irással: *CaesarI optIMO PatrI PatrIae BIstrICenses DICVnt Ave.*

Besztertzéről Aug. 16-dikén Nászódra is kifordult ő Cs. Kir. Felsége az ott lévő határörző katonáknak 's katonaintézetnek megvigyására.